

Õiguskantsler

Tõnu Viik
Tallinna Ülikool
tlu@tlu.ee

Teie nr

Meie 28.10.2022 nr 7-6/221090/2205601

Tallinna Ülikooli vastuvõtutingimuste ja vaidemenetluse vastavus seadustele

Lugupeetud rektor

Õiguskantsleril paluti hinnata, kas Tallinna Ülikooli vastuvõtukord ja -korraldus on õiguspärased.

Leian, et Tallinna Ülikooli vastuvõtukord ja -korraldus ei ole õiguspärased, kuna ülikool ei ole avalikustanud kõiki sotsiaaltöö eriala bakalaureuseõppesse vastuvõtu tingimusi, ei ole üheselt selge, kuidas sisseastujal on võimalik eksamitööga tutvuda, ning ülikooli kehtestatud vaide esitamise tähtajad on lühemad, kui seaduses on sätestatud.

Ülikool on seaduses ettenähtud piires autonoomne ([põhiseaduse § 38 lg 2](#)), mis tähendab, et vastuvõtukorda kehtestades ja sisseastujaid vastuvõtutingimustest teavitades tuleb ülikoolil lähtuda seadusest ([põhiseaduse § 3 lg 1](#)). Ülikooli otsustest sõltub inimese võimalus valitud õppekaval õppida ([põhiseaduse § 37 lg 1](#)) ja pärast õpingute lõpetamist valitud erialal tööle kandideerida ([põhiseaduse § 29 lg 1](#)).

[Kõrgharidusseaduse \(KHaS\) § 13 lõike 1](#) kohaselt peab ülikool sisseastujale teatavaks tegema kõik vastuvõtutingimused. Tallinna Ülikooli sotsiaaltöö eriala bakalaureuseõppesse vastuvõtul kontrolliti sisseastujate inglise keele oskust, kuid ülikool ei olnud sisseastujaid sellest teavitanud. Võõrkeeleoskust kontrollitakse tavaliselt eraldi eksami või testiga. Ülikool võib sisseastuja võõrkeeleoskust kontrollida ka üldise silmaringitestiga, kuid sisseastuja peab teadma, et seda tehakse.

Põhiõiguste ja -vabaduste kaitse sõltub sellest, kas inimesel on võimalik oma kaebeõigust teostada ([põhiseaduse § 14](#)). Õiguste tõhusaks kaitsmiseks ei pruugi piisata sellest, et sisseastujale antakse teada vastuvõetueksami tulemus – sisseastujal peab olema võimalik tutvuda oma eksamitööga ja saada selgitusi ka eksamitulemuse kujunemise kohta. Kuigi Tallinna Ülikool lubab eksamitööga tutvuda, ei antud sellest avaldajale kohe teada. Eksamitööga tutvumise võimalust ei näe ette ka Tallinna Ülikooli vastuvõtukord.

[Tallinna Ülikooli tasemeõppe vastuvõtutingimuste ja -korra](#) § 11 lõigetes 1 ja 2 on ülikool kehtestanud sisseastujatele lühemad vaide esitamise tähtajad, kui on sätestatud [haldusmenetluse](#)

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

[seaduse \(HMS\) §-s 75](#). See tähendab, et üliõpilaskandidaadil on ülikoolile vaide esitamiseks vähem aega, kui seadus ette näeb. Samas ei ole Riigikogu andnud ülikoolile õigust kehtestada ülikooli otsuste vaidlustamiseks lühemat tähtaega, kui on seaduses. Kuna see vaidmenetlus ei ole kohustuslik kohtueelne menetlus, on sisseastujal õigus pöörduda vaide esitamise asemel otse kohtusse ([halduskohtumenetluse seadustiku \(HKMS\) § 47 lg 1](#)) 30 päeva jooksul ([HKMS § 46 lg 1](#)).

Palun Tallinna Ülikoolil edaspidi vastuvõtueksami kirjelduses esile tuua asjaolu, et kontrollitakse ka sisseastujate võõrkeeleoskust. Sisseastujad peavad teadma, et ülikool kontrollib nende võõrkeeleoskust üldteadmiste testi või vestlusega.

Samuti palun Tallinna Ülikooli tasemeõppe vastuvõtutingimuste ja -korra § 11 lõiked 1 ja 2 viia kooskõlla haldusmenetluse seaduse §-ga 75 ning sätestada korras, et sisseastujad võivad tutvuda oma eksamitööga ja saada eksamitulemuse kujunemise kohta selgitusi ning et neil on õigus pöörduda vaide esitamise asemel ka otse kohtusse. Kui Tallinna Ülikool peab tarvilikuks anda ülikooli otsuste vaidlustamiseks lühema tähtaja, kui on kehtestatud haldusmenetluse seaduses, võib ülikool teha vastava ettepaneku kas Riigikogule või Haridus- ja Teadusministeeriumile.

I. Võõrkeeleoskuse kontrollimine silmaringitestiga

1. Selleks et tagada kvaliteetne õpe, on ülikoolil õigus kehtestada vastuvõtutingimused õppekavast lähtuvalt. Tallinna Ülikooli [sotsiaaltöö eriala bakalaureuseõppe õppekavas](#) on ette nähtud, et õpitulemuste saavutamiseks on vajalik inglise keele oskus (teise keelena) ja et üliõpilasel tuleb läbida erialane inglise keele õpe. Seega võib pidada põhjendatuks, et inglise keele oskust kontrollitakse ka vastuvõtueksamil.

2. Ülikool peab avalikustama vastuvõtutingimused (KHaS § 13 lg 1). [Tallinna Ülikooli tasemeõppe vastuvõtutingimuste ja -korra](#) § 9 lõike 1 kohaselt avalikustatakse vastuvõtueksami sisu ülikooli välisveebis hiljemalt kuu aega enne vastuvõtuavalduste esitamise algust. Sotsiaaltöö eriala õppekava vastuvõtutingimustega saab sisseastuja tutvuda [veebilehe kaudu](#). Veebilehel avaldatud andmete kohaselt koosneb vastuvõtueksam kirjalikust silmaringitestist ja intervjuust.

3. Ei õppekavas ega ülikooli veebilehel ei ole öeldud, et silmaringitestiga kontrollitakse sisseastuja inglise keele oskust. Kuigi ülikool ei ole välja toonud, mis teadmisi vastuvõtueksamil kontrollitakse (sh inglise keele oskus), ei ole võõrkeeleoskus samastatav ühiskonnaalaste ja sotsiaaltöö valdkonna üldteadmistega. Õppekava kohaselt tuleb üliõpilasel õppida inglise keelt, kuid sellest ei saa järeldada, et ülikool kontrollib sisseastuja võõrkeeleoskust.

4. Sisseastujatele peab teada olema, et ülikool kontrollib nende võõrkeeleoskust üldteadmiste testiga. Sel juhul on neil võimalik ennast selleks ette valmistada või eelnevalt välja selgitada, kas nende võõrkeeleoskus on ülikooli astumiseks piisav.

II. Sisseastuja kaebeõigus

5. Tallinna Ülikooli vastuvõtukorra § 11 lõikes 1 on öeldud, et kui sisseastuja soovib vastuvõtueksami tulemuse vaidlustada, tuleb tal esitada vaie hiljemalt eksamitulemuste avalikustamisele järgneval tööpäeval ja doktoriõppe puhul kolme tööpäeva jooksul. Teisi

vastuvõtuga seotud otsuseid ja toiminguid on võimalik vaidlustada kolme tööpäeva jooksul alates otsuse teatavaks tegemisest või toimingu tegemisest (vastuvõtukorra § 11 lg 2).

6. Tallinna Ülikooli õppevaldkonna juht selgitas õiguskantsleri nõunikule, et ligikaudu ühe kuu jooksul esitatakse ülikoolis sisseastumisavaldusi, tehakse eksameid, koostatakse sisseastujate paremusjärjestus ja pakutakse õppekohti. Iga etapi või selle osa lõpus tuleb ülikoolil teha sisseastuja kohta otsus, mis mõjutab tema kohta tehtavaid teisi otsuseid. See protsess puudutab samas ka teiste sisseastujatega seotud otsuseid. Näiteks piiratud õppekohtadega õppekavadel on vaja seada kõik sisseastujad paremusjärjestusse ja pakkuda vastavalt õppekohtade arvule pingereas eespool olijatele õppekoht. Kui kehtestada vaide esitamiseks pikem tähtaeg, võib tekkida olukord, kus pärast vaide rahuldamist tuleb sisseastujate paremusjärjestust muuta ja anda vaide esitanud üliõpilaskandidaadile õppekoht. Samas on osal kandidaatidel juba tekkinud õigustatud ootus õppekoha saamiseks.

Seega ei olevat ülikoolil võimalik ilma lühendatud tähtajata teha mõistliku aja jooksul vastuvõtuotsuseid. Piiratud õppekohtadega õppekavadele on siiski võimalik anda lisaõppekoht ka sisseastujale, kelle vaie rahuldatakse pärast seda, kui ülikool on kõik õppekohad ära jaotanud. See aga tähendaks, et ülikool ei pruugi suuta pakkuda kvaliteetselt õpet, sest puudu võib jääda näiteks tehnilistest vahenditest, juhendajatest, praktikakohtadest ja õpperuumidest. Ülikool selgitas, et vaide esitamise tähtaja pikendamise korral peab ülikool hakkama katkestama akadeemiliste töötajate puhkusi ning sel juhul ei ole töötajatele tagatud piisavat järjestikust puhkust ([töölepingu seaduse § 68 lg 5](#)).

7. Avalduse vastuvõtmise (esitatud avalduse nõuetele vastavuse kontroll), eksamitöö hindamise (kandidaadi nõuetele vastavuse kontroll), piiratud kohtadega õppekava korral sisseastujate pingerea koostamise ning õppekoha pakkumise otsused on haldusaktid, millest sõltub kandidaadi ülikooli vastuvõtmine. Kui ülikool otsustab sisseastujale õppekohta mitte pakkuda, on see sisseastuja jaoks sisseastumismenetluse lõplik otsus ([HMS § 51 lg 1](#)).

8. Haldusakti või toimingu vaidlustamiseks võib esitada vaide 30 päeva jooksul, kui seadus ei sätesta teisiti (HMS § 75). Riigikogu ei ole kehtestanud kõrgkooli otsuste vaidlustamisele erandit. Tähtaega arvestatakse sellest päevast alates, kui inimene vaidlustatavast haldusaktist või toimingust teada sai või oleks pidanud teada saama.

9. Üliõpilaskandidaadil on õigus teada, kui palju punkte ta vastuvõttueksami osade eest on saanud (vastuvõtukorra § 9 lg 10), kuid sisseastujale eksamitöid ei tagastata (§ 9 lg 12). Üksnes eksamitulemuse põhjal ei saa aga sisseastuja otsustada, kas vaide esitamine võib olla põhjendatud. Sisseastujal peab olema võimalik soovi korral enne vaide esitamist tutvuda eksamitööga ja saada selgitusi eksamitulemuse kujunemise kohta.

10. Tallinna Ülikooli selgituste kohaselt on üliõpilaskandidaadil võimalik tööga tutvuda. Vastuvõtukorras seda võimalust siiski mainitud ei ole. Konkreetset juhul teatas ülikool avaldajale, et ülikooli töötaja eksis, sest kuigi kandidaat andis teada, et soovib ülikooli otsuse vaidlustada, ei tutvustanud töötaja talle tööga tutvumise võimalust.

11. Kui sisseastujal jääb mõjuval põhjusel tähtajaks vaie esitamata – näiteks ta ei saanud eksamitööga tutvuda või ülikoolist ei selgitatud tulemuse kujunemist õigeaegselt –, tuleb ülikoolil vaide esitamise tähtaeg ennistada. Vaieldav on, kas ühe- või kolmepäevane tähtaeg on eksamitulemuse vaidlustamisel piisav ja vajalik, kuid ülikooli seatud tähtaeg on seaduses kehtestatud tähtajast vastavalt 29 või 27 päeva lühem.

12. Vaieldav on ka see, kas teiste vastuvõtuga seotud otsuste või toimingute vaidlustamise kolmepäevane tähtaeg on piisav ja vajalik. Riigikogu ei ole seni pidanud vajalikuks teha ülikooli ühegi otsuse peale esitatava vaide tähtaja suhtes erandit. Vaidlustamistähtaja kehtestamisel tuleb arvestada, et sisseastuja peab saama teostada kaebeõigust, sellest sõltub kõrghariduse kättesaadavus ja erialavaliku võimalus. Vaidlustamistähtaeg on põhiõiguste ja -vabaduste kaitse seisukohalt oluline küsimus, mille kohta saab otsuse langetada vaid Riigikogu.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Riigikogu kultuurikomisjon
Haridus- ja Teadusministeerium